

RÜYA GÜNLÜĞÜ II

Mustafa Ruhi ŞİRİN

Tarabya, 17 Ağustos 2008

Şimdiye kadar hiç rüya tabir kitabı okumadım. Gördüğüm rüyaları yazmaya başlamadan önce anlatırdım. Herkesin yorumu farklı olurdu. Bir Arap sözü var: İlham ve rüya ilmi manada hiçbir kanıt değeri taşımaz. *Füsus-ül Hikem*'i Hazreti Peygamberin Muhyiddin-i Arabi'ye rüyasında yazdırdığı rivayeti üzerinde bilgiye ihtiyacım olduğu kesin. Habil ile Kabil kıssası için anlatılan hikâye de ilginç.

İnsanoğlu rüyayla ikiz kardeş gibidir.

Tasavvuf geleneği başlı başına bir rüya külliyyatıdır. Tasavvuf vadisinde anlatılanların insan ruhunda çok etkili olduğunu biliyoruz. En ilginç de bizim Evliya Çelebi'nin Hazreti Peygamber'e "Şefa'at yâ Resulallah!" diyeceği yerde, "Seyahat yâ Resulallah!" dediği ve ömrünü seyahatle geçirdiği rivayetidir.

Thomas Moore'un *Ada*'sı bir ütopya. *Alis Harikalar Diyarında* ve *Robinson Kruzo* ise rüyaların izdüşümüdür. Hiç şüphe yok ki *Küçük Prens*, tam anlamıyla fantastik bir rüyanın anı tadında anlatımıdır. Gençlik yıllarımda okuduğum Dostoyevski'nin Katyuşa'sı gibi Tolstoy'un Konstantin Levin'i de birer rüya kahramanıdır.

Rüyanın sığınma değil bir kaçış olduğunu düşünüyorum; karşı kıyıda dünyaya bakma hâli.

Edebiyatımızda uyanırken rüya gören tip ise Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Huzur* romanındaki kahramanı Mümtaz'dır. Tanpınar'ın *Mahur Beste-si*'ndeki Behçet Bey, otuz yıllık uyku, rüya ve yakaza hâlinin tipik örneğidir. Tanpınar'ın rüya poetikasını yansıtan en tipik metinlerden biri "Rüyalar"

hikâyesidir. Hikâyenin kahramanı Cemil'in gördüğü rüya mı gerçektir, yaşadığı hayat mı rüyadır? Bu sorunun cevabı bizi rüya edebiyatının eşiklerine daha kolay ulaştırabilir.

Hiç tereddüt etmeden Türk şiirinde rüya / hülya örneklerinin zirvelerini Yahya Kemal'de okuyabiliriz.

Tarabya, 18 Temmuz 2008

Theodor W. Adorno, *Rüya Kayıtları* adıyla Türkçeye çevrilen rüyaları için, "tamamen özgündür," notuna ek olarak "bunların her birini uyanır uyanmaz yazdım ve sadece çok önemli dil hatalarını düzelttim" (s. 63) diye yazmış. Jan Philipp Reemtsma, kitaba yazdığı son sözde, Adorno'nun uyanır uyanmaz rüyalarını not ettiğini, daha sonra eşi Gretel tarafından rüyaların temize çekildiğini belirtmiş. Adorno, "korumak için" kahvaltıdan önce kaleme aldığı kayıtlara dokunmadan ham madde ya da rüyaların ön aşaması kabul etmiş bu rüyaları.

Walter Benjamin, henüz rüya dünyasından kopamamış kişinin, sabah aç karnına rüyalarını anlatması ile rüyasına kendi sözleriyle ihanet ettiğini savunur. Benjamin'e göre, "insan, rüyasını ancak karşı kıyıda günün parlak ışığı altında hakkını vererek hatırlayabilir. Karnı aç olan kişiye rüyasını ancak uykuda konuşuyormuşçasına anlatabilir.." (s. 68) Adorno'nun, rüyayı edebî bir form-kurgu biçiminde düşünmemesi, gördüğü rüyalara sadakatin bir sonucu mudur? Adorno, gerçeküstücülerin/sürrealistlerin rüya anlatılarının görülen rüyalarla ilgisi olmadığına da özellikle vurgu yapar.

Birkaç yıldır gördüğüm rüyaları uyanır uyanmaz ve kendi düzenleri içinde yazmayı tercih ediyorum. Anlatamadığım ya da yazamadığım rüyaları metinlere yansıttığım da olmuştur. Çocuklar için yaptığım edebiyatı rüyalarımın beslediğinin de farkındayım.

Tarabya, 13 Mart 2009

Asiye Hatun'un *Rüya Mektupları*'nı bugün ikinci kez okudum. Cemal Kafadar'ın oylumlu "Giriş" yazısı rüya-tarih boyutuna değinen önemli bir yazı. 1630'lu yıllarda Üsküp'te yaşayan Asiye Hatun, başka bir şehirdeki şeyhine rüyalarını dört yıl boyunca yazılı olarak göndermek zorunda kalır; birer nüshasını da kendinde saklar. Cemal Kafadar, bir kadının yazdığı bu rüya defteri için "mütereddit bir mutasavvıf" notunu düşmüş. Rüya metinlerini okuyunca ben de bu nitelemenin yerinde olduğu kanaatine ulaştım. Kafadar'ın Peter Brown'dan naklettiği cümle: "Tarihçi, ele aldığı kişilerin

zamanlarının büyük bir kısmını uyuyarak geçirdiklerini, uyurken de rüya gördüklerini gözden kaçırma tehlikesi altındadır...” (s. 9)

Kadim bir rüya geleneğine sahip olduğumuz konusunda hiç şüphe yok. Bekçisinden çobanına, şairinden padişahına kadar kimse rüyalara uzak olmamış. Rüya kültürümüz hem bireyin yaşantısı hem de toplum hayatıyla iç içe. Zaten ninniler, bilmeceler, tekerlemeler, masallar, efsaneler, destanlar yeniden görülecek rüyalar değil mi?

Eğer edebiyat hayatın yeni bir kurgusuysa her ikisinin tılsımı rüyadır.

Tarabya, 4 Haziran 2009

Rüya edebiyatı çok az bilinen bir alan. Başlı başına rüyaların yazılmasından oluşan rüya metinlerinin, yayınlanmış kitap örneklerinin geçen yıldan bu yana çoğaldığını biliyoruz.

Rüyaların yazılmasında belirleyici kavram, unutmadır. Bu konuda Freud'un bir tespiti var: “Rüyaların unutulmasında ruhi sansürün gücü hesaba katılmazsa rüyalar anlaşılmaz olarak kalır...”

Her rüya gören insanın bildiği gibi, uykuda pek çok rüya görebilir insan. Buna karşılık görülen rüyaların pek azı akılda kalır. Gece yaşanan *‘rüya işlemi’*nden uyanınca geride algılanabilen ve hatırlanan çok azı, belki de sonuncusu kalır. Anlatacağımız veya yazacağımız rüya bizde kalan son parçadır. Görülen rüyaları koruyamadığımızı, içeriklerinde eksilmeler olabileceğini de kabul etmeliyiz.

Hafızanın yetersizliği ve yanılğı içinde olduğu da unutulmamalı. O hâlde, anlattığımız veya yazdığımız rüya gördüğümüzden daha tutarlıdır, sonucuna varabiliriz. Freud, bunun nedenlerini yorumlamakta ısrarlı: “Duyumların, düşüncelerin vb.’nin belirli bir dereceye değin anımsanma duyarlılığına ulaşmaları için, birbirinden soyutlanmış olarak kalmamaları, uygun dizilenme ve gruplanmalar hâlinde sıralanmış olmaları temeldir.” (s. 96) Freud'un bu görüşü rüyaların çoğunluğunun yittiği, kalanlarla ilgili ise hafıza yanılğalarının payının kuşkuya düşürücü olduğu yönündedir.

Bir rüyanın unutulmuş veya kopuk olan kısmına yeni malzemeler dâhil edip etmediğimiz de önemlidir. Esas içeriğin anlaşılması için yaptığımız süslemeler rüyanın özünü kavramamızı engelleyebilir. Aslolan, hafıza yanılğalarını da dikkate alarak rüyanın korunmasıdır.

Tarabya, 11 Haziran 2009

Rüya metinleri yazılırken rüyaların yeniden üretildiği kanısındayım. Ellili yaşlardan sonra gördüğüm rüyaları uyanır uyanmaz hafızamda kaldıkları kadarıyla ve özellikle süssüz, yalın biçimde el yazısıyla yazmayı tercih ettim. Gece uyandıgımda yazdıklarım ise daha kısa rüyalardır. Uykudayken ve uyanırken bilinç durumu farklıdır. Rüyaları yazma saati ile de rüyaların ilişkisi vardır. Kayıt altına almakta gecikildikçe rüya eksilir.

A. Von Strümpell'in rüyaların yeniden kurgulanması ve üretilmesi uyarısı bence de çok yerindedir: "Rüyaları anlattığımızda veya yazarken, uyanıklık bilincinin bir rüyanın anısı üzerinde farkında olmadan değiştirmeler yapması olasıdır; biz de gerçek rüyalarda yer almamış olan her türden şeyi görmüş olduğumuza kendimizi inandırırız." (*Düşlerin Yorumu I*, s. 98)

P. Jessen, rüyalara sadakatsizlik konusunda Strümpell'i destekler: "Dahası, tutarlı ve ısrarlı düşleri araştırıp yorumlarken bana göre, bugüne değin pek az dikkat edilmiş bir koşulu akılda tutmak gerekiyor. Bu tür olaylarda hemen her zaman, bu tür düşleri belleğimizden çağırırken hemen her zaman -istençsiz olarak ve olgunun ayırında olmaksızın- düş imgelerindeki boşlukları doldurmamız nedeniyle hakikat sislenmiştir. Tutarlı bir düşün, gerçekte de belleğimizde bize görüldüğü kadar tutarlı olması hiç bir zaman değilse bile pek seyrek olan bir şeydir. En hakikat âşığı insan bile önemli bir düşü, bazı eklemeler ya da süslemeler yapmaksızın pek aktaramaz. İnsan aklının, her şeyi bağlantılı görme eğilimi o denli güçlüdür ki tutarsız bir düşte bulunabilecek olan tutarlılık boşluklarını elinde olmaksızın bellekte doldurur." (*Düşlerin Yorumu I*, s. 98).

V. Egger'in Jessen'le paralel bir yaklaşımı savunduğu görüşü rüyalara sadakatin de yorumu gibi: "Düşleri gözlemede özel güçlükler vardır ve bu konularda tüm hatalardan kurtulmanın tek yolu, yaşadığımız ya da gözlemlediğimiz şeyi, olası en az gecikmeyle kâğıda geçirmektir. Aksi hâlde, ister tam, ister kısmi olsun, unutmaya çabucak arkadan gelir. Tam unutmaya önemli değildir ama kısmi unutmaya güvenilmez. Çünkü eğer o zaman unuttuklarımızı özetlemeyi sürdürecektir olursak, belleğimizin sağladığı tutarsız ve bağlantısız parçaları imgelememizden doldurmaya yatkın oluruz... İstemeden yaratıcı sanatçılar hâline geliriz ve öykü, eğer zaman zaman yinelenirse, kendisini, yazarının inancına benimsetir; yazar da sonunda onu inanılır ve mantıklı bir biçimde gelişmiş bir olgu olarak sunmaya başlar." (*Düşlerin Yorumu I*, s. 98-99)

Rüyaların yazılmasında şimdilik ulaştığım sonuca gelince: Ne anlattığım ne de yazdığım rüyalar tamdır. Gece veya sabah uyanır uyanmaz bende ne kalmışsa kısa cümlelerle ve yalın bir anlatımla yazmayı tercih etmenin rüyalara sadakatin gereği olduğu kanısındayım. Son yıllarda okuduğum rüya metinleri arasında Asiye Hatun'un *Rüya Mektupları*, Theodor W. Aderno'nun *Rüya Kayıtları*, Hélène Cixous'un *Rüya Dedim Sana* kitaplarının kısa, rüya yörüngesine yakın ve rüya iklimini yansıttıkları kanaatindeyim. Marguerite Yourcenar'ın çoğu çocukluk rüyalarını yazdığı *Rüya ve Kader* ise hikâyeleştirilmiş rüyalar ve rüyalara sadakatsiz metinlerden oluşuyor.

Tarabya, 12 Haziran 2009

Rüyalar yazılır mı? Hélène Cixous'un *Rüya Dedim Sana* adıyla Türkçeye çevrilmiş kitabını okurken bu soruyu sık sık sordum kendime. Cixous, "rüya, kendini yazdırır" diyor. Hem de kenarlara taşra taşra. Çünkü insanın rüyalara hükmü geçmiyor. Buna karşılık, kitabındaki rüyalar hiç de kendini yazdıran rüyalara benzemiyor; her biri uyanık bir zihnin metinleri. Her ne kadar Cixous, "hep iki ülkede yaşarım öteden beri, gündüz ülkesi ve kesintisiz kesintili çok fırtınalı gece ülkesi" dese de rüyaları gündüz aynasında yazılmış duygusu veriyor insana. Olabilir elbette. Metinler alacakaranlıkta yazılılar da rüyanın ikiz kardeşine benziyorlar. Zira her rüya, "rüya sırasında her şey sonuna kadar gerçek" değil mi? Evet, her rüya kısacık bir yaşantıdır. Hem de "gerçeğin örtüsünü" kaldıran yaşantılar.

Cixous, rüyalar, "gündüz ülkesinin asla vermediği sevinçleri verir bize" diyor; "Gerçekleşen aşkın sevinçleri, sadece rüyanın kızı olan edebiyatın bize esrikliğini uzun uzadıya hissettirdiği sonsuz mutluluklar"dır (s. 12). Bize bu mutluluğu rüyaları görenin anlatması veya yazmasıyla gerçekleşebilir. Yani, rüyalar göreni, anlatanı, yazanı ve okuyanıyla "iyi bir binek" ister...

Birkaç yıl öncesine kadar gece ülkeme rüyalar uğramadı. Hélène Cixous gibi ben de "Ya artık bir daha rüya göremezsem?" sorusunu zaman zaman sormuşumdur kendime. Rüyanın hazzını tatmış her insan bu soruyu sormadan edemez. Beş yıl kadar önce, bu defa çok sık olmasa da arada gördüğüm rüyaları olabildiğince kısa ve yalın şekilde kayıtlı duruma getirmiştim. Biliyorum, yazdıklarım gördüklerim değil. Çünkü rüya başka, yazılı metne dönüşmüş anlatıların doğası başkadır.

Tarabya, 16 Haziran 2009

Beni mutlu eden bir benzerliğe Marguerite Yourcenar'ın *Rüya ve Kader* kitabının ön sözünde rastladım. Yourcenar, rüya gören kişinin yaşadığı

deneyimin şairin deneyimiyle benzerlik taşıdığına şöyle açıklık getiriyor: “Rüya unsurlarının işlenmemiş hâlini, sonsuz sayıda çoğaltabilecek simgesel çağrışımlarıyla bir sözlüğün sütunlarında sıralanan bayağı ya da ulvi kafiye-lere benzetebiliriz. Şair kelimeleri nasıl bir araya getiriyorsa, uyuyan kişi de imgeleri bir araya getirir; kendine kendinden bahsetmek için bu imgeleri iyi ya da kötü kullanır.” (s. 15)

Görülen bir rüyayı yazmak için önce bilincin uykudan uyanıklığa geçmesi gerekir. Uykudaki resimleri bir anlatıya dönüştürmek ise sanıldığı kadar kolay olmadığı gibi, anlattığınız gördüğünüzün tam karşılığı da değildir. Rüyaların tılsımı uykudayken sürer; rüyanın duruluğu uyanınca kalmaz.

Şiir rüya gibi doğar şairin zihninde. Şairin başarısı ve gücü, şiiri yazıya geçirirken ortaya çıkar. Ya şiiri bütün olarak kozasından çıkarmayı başarır ya da kozadan çıkamayan ve ölen ipek böceği gibi ölü doğar şiir. Görülen ve yazıya geçirilen rüya da şiirin yazıya geçirilişine benzer bir süreçte gerçekleşir. Yazar, rüyayı gördüğünde resimlerin doğallığında yazıya geçirirse olabildiğince yansıtır. Rüyaları yazma işini içinde “sihirli ayna boşluğu bulunan oda”nın farkında olanlar başarabilir. Rüyalar, ister fildişi kapısından isterse boynuz kapısından çıkmış olsunlar, fark etmez.

Nişantaşı, 11 Mart 2013

‘Ölümsüz Bellek’ Notları (V)

...

“Sadece uyanırken gördükleriniz değilsiniz, siz;

Rüyada gördükleriniz de

işittikleriniz de sizsiniz,

Rüyada dokunduklarınızı,

Hissettikleriniz de siz.

Akıllarımız, fikirleriniz, planlarımız,

Hayalleriniz, umutlarımız,

Hüsranlarımız da, sizsiniz;

Yazın öyleyse, günü gününe,

Yazarak toplayın bir araya,

Rüyada, aynada, dünyada yaşadıklarımızı;

Ve yazarak geri kazanın,

İçlerinden geçtiğiniz dünyalara,
Baktığımız aynalara,
Gördüğünüz rüyalara eke eke eksilen,
Dağılan, tozuyan benliğinizi.”
Cahit Koytak,

Taraf, 11 Mart 2013

Tarabya, 29 Haziran 2013

“Gregor Samsa bir sabah korkulu rüyalardan sonra uyandıği zaman yataktaki kendini kocaman bir böcek olarak buldu.”

Kafka, *Değişim* (ilk cümle)

Tarabya, 6 Ekim 2013

“Ve her rüya tabiridir aslında kendisinin”

Kanat, Mehmet Aycı

Tarabya, 3 Aralık 2013

“Yorumlanmamış bir rüya,
okunmamış bir mektuba
benzer.”

Talmud, Berachot 55a

“Rüya, bizi bilinmeyeni anlamaya
götürecek olan bir
“kral yolu”dur.”

Sigmund Freud

Tarabya, 8 Aralık 2013

“Rüya görmek, uykudayken, ruhumuzun gösterdiği bütün faaliyetlerin, anlamlı ve özellikli bir biçimde yansımalarıdır.”

Erich Fromm,

Rüyalar, Masallar, Mitoslar, s. 45

Nişantaşı, 10 Aralık 2013

“Rüyalar, şiirsel bir bütünlüğe ve gerçekliğe sahiptirler. Düşüncelerimizin, rüya denilen çöplüğünde ya da deposunda bile bir düzen vardır. Ama rüya ile doğa arasındaki farklılaşma daha da üst düzeylerde gerçekleşmekte-

dir. Rüyalar, düşünme yeteneğimizin verimliliğini ve hareketliliğini gösteren birer işaretlerdir.”

R. W. Emerson

Kimileri eğitimle aydınlanırlar

Kimileri ise rüyalarıyla

Sibylla Özdeyişi

Nişantaşı, 18 Aralık 2013

Rüya

Annemi ölmüş gördüm rüyamda

Ağlayarak uyanışım

Hatırlattı bana, bir bayram sabahı

Gökyüzüne kaçırdığım balonuma bakıp

Ağlayışımı

Orhan Veli Kanık

Çocukken annemi ölmüş görürdüm rüyamda ve ağlardım. Öldükten sonra annemi bir kez rüyada görebildim.

Tarabya, 24 Aralık 2013

İbn Haldun, “Rüya, peygamberliğin kırk altı parçasından birini teşkil eder.” hadisinin diğer bir rivayette kırk üç, üçüncü bir rivayette ise yetmiş parçasından birini teşkil ettiği buyurulduğunu şöyle yorumlar: “Bu rivayetlerde anılan sayıların hiçbirinden bizzat adet kastedilmiş değildir, maksat çokluğu anlatmaktır... Çünkü Arapçada yetmiş sayısı çokluk makamında kullanılır.” *Mukaddime I*, s. 253

“Rüya üç türlü olur. Biri Tanrı’dan, yani uykuda iken Tanrı’nın bildirdiği rüyadır. İkinci türüsü melek vasıtasıyla bildirilen rüya, üçüncüsü şeytan tarafından telkin edilen rüya.” *Mukaddime I*, s. 257)

İbn Haldun: “Biz, peygamber rüyası gibi (olduğu gibi vukua gelen) rüyalar görmekten çok uzağız.” der. *Mukaddime I*, s. 253

İbn Haldun’un rüya tanımı metafizik içeriklidir: “Rüya, ruhanî bir şey olup, uykuda iken insanî olan ruhun, manalar âlemine dalması sonunda, gayıpten kendisine akseden varlıkların şekil ve suretini bir anda görmesinden ibarettir.” *Mukaddime I*, s. 251

Nişantaşı, 7 Ocak 2014

Mit, masal ve rüya gibi şiir de dördüz kardeş gibidir. Bu dört türün karakteristik özelliği dişil türler olmalarıdır.

Mitleri ve masalları üretenlerin ortak noktası bilgeliktir. Mitleri toplumun ortak hafızası ortaya çıkarır. Masal ise masal anlatıcısının rüyaları gibidir. Masal-rüya ilişkisine verilecek örneklerden biri Sibiryalı masalcı Natalya Vinokurova'dır. Mark Azadowski'ye göre Vinokurova, "rüyalara inanan bir kadındır." Vinokurova, masalları birer rüya gibi Azadowski'ye anlatmıştır. İlhan Başgöz, bu masalları "gelecekte haber veren rüyalar" olarak tanımlar. "Masallar geçmiş zaman diliyle anlatılsa da geleceğe ayna tutan rüyalar" gibidirler. Bu nedenle masallar çocukların hayal eğitiminde çok önemlidir.

Nişantaşı, 22 Ocak 2014

Abraham Karl'ın rüya tanımı çok kısa; "Rüya bireyin mitidir." Buna rağmen hiçbirimiz gördüğümüz rüyaların anlamını tam olarak bilemeyiz.

Nişantaşı, 26 Şubat 2014

Lewis Carroll'ın *Alis Harikalar Diyarı*'nda hikâyeleri rüya mıdır, peri masalı mı? J. R.R. Tolkien peri masalının "doğru" sunulmasını savunur: "... bir peri masalı "mucizeler"le uğraştığı için, içinde geçen tüm öykünün uydurma ya da hayal ürünü olabileceğini akla getirecek herhangi bir çerçeve ya da mekanizmayı hoş görmez. Tabii ki masalın kendisi o kadar iyi olabilir ki insan çerçeveyi görmezden gelebilir. Ya da bir rüya öyküsü olarak başarılı ve eğlendirici olabilir." (*Peri Masalları Üzerine*, s. 26) Tolkien, *Alis Harikalar Diyarında* hikâyelerini ise "rüya çerçeveleri ve rüya geçişleriyle" peri masalı kabul etmez. Bir soru: Tolkien *Alis Harikalar Diyarında*'nın türü için neden "masal" diyor ve fantastik demiyor? Bence kitap fantastiktir. Fantastiğe masal sığmaz, masala fantastik de peri masalı da, rüya da sığar.

Nişantaşı, 19 Mart 2014

"Rüya sineması" kavramını bizde ilk kullanan Sezai Karakoç değil mi? Sadık Yalsızuçanlar'ın "Rüya Sineması" kitabında Sezai Bey'e bir atıfa rastlayamadım. Ayşe Şasa'nın kitaba yazdığı ön söz de dâhil bu konuda bir not düşülmemiştir.

Tarabya, 26 Nisan 2014

"Hayatımızı bir rüyaya benzetenlerin sandıklarından çok daha fazla hakları var galiba. Rüyada ruhumuzun sürdüğü hayat, gördüğü işi, kullandığı güç uyanık halimizdekinden hiç de aşağı kalmıyor. Şüphesiz rüyadaki hayat

daha gevşek, daha bulanık, ama aradaki fark gibi değil; hayır, daha çok karanlıkla gölge arasındaki fark gibi.” (Montaigne, *Denemeler*, s. 142)

Tarabya, 14 Mayıs 2014

Rüya, vâkı'a, mükâşefe arasındaki benzerlikler farklardan azdır. İbn Arabî'ye göre “misâl ya da hitâb yoluyla o âlemden kalbe gelen mânâ, mübeşşire'dir vâkı'a. Vâkı'a tasavvufla ilgili bir dünyadır: N. Râzî, Suhreverdi, Hücvirî'nin ortak yorumu şöyle: “Halvette zikir ve ibâdetle meşgul olan sâlik kendini kaybedip çevresiyle ilgiyi kesince bazı hakikatlere vâkıf olur. Uyku ile uyanıklık arasında meydana gelen bu hâle *vâkı'a* denir. Şayet bu hâl huzur hâlinde meydana gelirse ona *mükâşefe* denir. Vâkı'a sâlikin mânâ âleminde gördüğü şeylerdir. Bir çeşit rüya görmeye başlar. Fakat ondan farklıdır. Sûrî vâkı'ayı kâfir de mümin de görebilir. Manevî vâkı'ayı sadece mü'min görür.” (Süleyman Hayri Bolay, *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, s. 509)

Hüseyin Vassâf'ın, “müşâhede ettiği vâkıaları” kaydettiği eseri *Vâkıât*'ta yer alan bir örneği günlüğüme kaydediyorum: “Bir gece âlem-i ma'nâda gördüm ki Topkapı Sarayı'ndaki hırka-i saâdete temâs şerefiyle müşerref bulmuş dest-i mâl ta'bir olunur mendillerden bir kısmı yazılı hâlde yazısız olanlarla berâber yerlerde tozlar içindedir. Hemen onları aldım, tozlarını silkeledim, devşirdim. Refikama verdim. Bunları hüsn-i muhâfaza edelim bize saâdettir, dedim; uyandım.” *Vâkıat, Keşif Günlüğü*, s. 131

Nişantaşı, 18 Haziran 2014

Ludwing Witgenstein: *Rüya görmek neden bir masaldan daha gizemli bir şey olsun ki?*

Neden ikisi de aynı derecede gizemli olmasın?

Gérard de Nerval: Rüya ikinci hayattır.

Tarabya, 5 Eylül 2014

Rüya anlatılmazsa askıdadır. Anlatılırsa tevil edilir, yorumlanmaya açık hâle gelir. Bir soru: Rüyalar yazılınca tevil edilmiş mi olurlar?

İbn Haldun'a göre, seher vaktinde görülen rüya salih rüyadır. Gece ve seherde zihin berraklaşmıştır. Ruhun istediği tarafa gitmesiyle rüya görülür. Göz uyur, kalp uyumazsa rüya görülmez.

Nişantaşı, 16 Ekim 2016

Çocukluk dönemi rüyaları insanın psikolojisi ve karakterinin ipuçları bakımından önemli kabul edilir. Sahte bir benlik edinen kimseler çocukluk dönemindeki bazı rüyalarında kendilerini “ölmüş” olarak görürler. Bu konuda iki rüya örneği:

Küçük kardeşlerim bir köprüünün üstünde duruyorlar ve akan suya bir kutu atıyorlar. Bu kutunun içine benim ölümü koyduklarını biliyorum ama yine de kalbimin küt küt attığını duyuyorum ve hep bu sırada uyanıyorum.

Yemyeşil bir çayır ve bu çayırın ortasına da beyaz bir tabut görüyorum. Tabutta annemin olmasından korkuyorum, fakat kapağını açıyorum... “Şükürler olsun” diyorum, “içindeki annem değil, benim.” (Alice Miller, Yetenekli Çocuğun Dramı, s. 30)

Tarabya, 12 Kasım 2014

Rüya hakkında ulaştığım sonuçlar: Fizyolojik ve psikolojik rüyalar geçmişle ve gelecekle ilgilidir. Anlamı olmayan hiçbir rüya yoktur. Benim gibi insanların gördüğü rüyalar kesin bilgi değildir. Hoşumuza gitmeyen rüyaları ne anlatmalıyız ne de yorumlatmalıyız. Anlatacağımız rüyayı bizi seven ve yaşadığımız olaylar hakkında bilgisi olanlara yorumlatabiliriz. Tanıdığım rüya tabircisi müneccimbaşı. Rüya bir sırdır fakat hüccet/delil değildir. Rüya kişiden kişiye değişir. Aynı rüyayı iki kişi görse tabiri aynı değildir. Allah rüya ile ikaz eder, yol gösterir.

Nişantaşı, 28 Kasım 2014

William Shakespeare: *İnsan rüyalarında büyür.*

Tarabya, 11 Aralık 2014

Annem son yıllarında çok rüya görürdü. Doksan beşinci yaşında vefat etmişti. Kadim gelenekteki “mükâşefe ilmi” ile modern psikoloji ve psikiyatri ilmine göre yaşlandıkça kadınların rüyaları artıyormuş. Annem rüya gördükçe ölüm korkusuna kapılırdı. Bugünkü tecrübem olsaydı annemin rüyaları için psikolojik destek almak isterdim.

Nişantaşı, 18 Şubat 2015

Hız. Yusuf (as), Hız. İbrahim (as), Hız. Muhammed'in (sav) ve diğer peygamberlerin rüyaları ilâhi rüyalarlardır. İlahi rüyalar insanlığın büyük hikâyesine dâhildir. Hız. Yusuf'un (s.a.) kardeşlerini kıskançlığa sürükleyen ilk rüyası üstü örtük Habil ile Kabil hikâyesinin devamı gibidir. Kralın, “Ben rüyamda yedi semiz ineği, yedi zayıf ineğin yediğini; ayrıca yedi yeşil başak

ve yedi de kuru başak görüyorum.” rüyasını Hz. Yuzuf (s.a.) Yusuf suresine göre şöyle yorumlar: “Yedi yıl âdetiniz üzere ekin ekeceksiniz. Yiyeceğiniz az bir miktar hariç, biçtiklerinizi başağında bırakın. Sonra bunun ardından yedi kurak yıl gelecek, saklayacağınız az bir miktar hariç bu yıllar için biriktirdiklerinizi yiyip bitirecek. Sonra bunun ardından insanların yağmura kavuşacağı bir yıl gelecek. O zaman (bol rızka kavuşup) sıra ve yağ sıkacaklar” (12. Yusuf suresi, 47, 48, 49) Hz. Yusuf (s.a.) rüyası ve rüya tabiri İslam kültüründe en sık tekrarlanan örneklerden biridir.

Nişantaşı, 21 Mayıs 2015

“Hayvan dünyasının ufku, yani en ileri unsuru, yani insana en yakın olanı da attır; çünkü tıpkı insan gibi ruhî bir hayata maliktir ve rüya görür.” Necip Fazıl, *Atâ Senfoni*, s. 10

Tarabya, 28 Mayıs 2015 Ahmet İnam’dan iki soru: “Rüya mı bize gelir, biz mi rüyaya gideriz? Rüyanın haber verdiği nedir?” Rüya bize gelir. Rüya bizi haber verir bize.

Tarabya, 23 Ağustos 2015

Metafizik boyutu olan edebiyat ve sanatın rüya ilişkisi vardır. Divan şiiri başlı başına bir rüya edebiyatıdır. Ahmet Haşim, Yahya Kemal, Necip Fazıl, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Sezai Karakoç, Asaf Hâlet Çelebi rüya şiirine en yakın şairlerimizdir.

Edebiyat ve sanat, doğası gereği rüya dili ve rüya biçeminden beslenir. Sezgi ve ilham da rüyanın ikiz kardeşleridir. Türler arasında masal mitolojinin çocuğudur. Tanpınar, bütün “mit”lerin rüyaların çocuğu olduğunu savunur.

Hayat yaşanan bir rüya olduğuna göre edebiyat ve sanatın rüyadan beslenmesi doğal bir sonuç değil midir?

Nişantaşı, 17 Ağustos 2016

Nihat Hayri Azamat’ın iletlediği kısa cümleler: Rüya anlatılmaz. Sır senindir. Uyanırken gördüklerinizi anlatın. Ehli, hakikati görür. Rüya ile hüküm verilmez. Peygamberler rüya görmez, hakikati görürler.

Nişantaşı, 18 Ağustos 2016

Tekerlemeler masallara girişte rüya eşikleridir. Kelimeler birbirini katatlandırır ve uçurdukça tekerleme anlatısı merakımızı uyandırır. Tekerleme bitince rüyadan gerçek hikâyenin eşğinde buluruz kendimizi. Tacettin Şimşek’in 11 Ağustos 2016 iletisini günlüğüme kaydediyorum: “...Tekerle-

melerde rüyalara özgü bir atmosfer hâkim. Tanpınar'ın *Antalyalı Genç Kıza Mektup*'ta şiir anlayışını tanımlarken “en uyanık bir gayret ve çalışma ile dildeki bir rüya hâlini kurma” şeklinde özetlediği ve *Akşam* şiirinde örneklediği eylem, belki de masal anlatıcılarının tekerlemelerle yüzyıllardır yaptığı şeydir. Şiirde bir bulutun önce kuşa, sonra yıldıza, ardından tekrar kuşa dönüştüğüne ilişkin ancak rüyalarda görülebilecek bir serüven dile getirilir. Böylece şair ‘dilde bir rüya hâli’ni kurmuş olur.” Merak eden iki metni de okuyabilir.

Vize (Evrencik), 17 Eylül 2016

Şiirim ve çocuk edebiyatım hayal ve rüya sütünden beslenmiştir. Çocuk kitaplarımın dili ve biçeminde rüya ve masala öncelik verdim.

Bilinçaltının sinemasıdır rüya.

Tarabya, 1 Temmuz 2017

Yahya Kemal, Türk şiirinde hülya şairi ise Asaf Hâlet Çelebi rüya şairidir. Asaf Hâlet'in şiirinde rüyayı ve dünyayı özetleyen ise *Rüyalar* şiiridir:

Her gün görülenler karışık bir rüya

Rüyalar içinden görünen bir dünya

Biz her şeyi olmuş gibi seyredemeyiz

Rüyalar içinden görünürken dünya

Nişantaşı, 14 Temmuz 2017-07-27

Rüyaların sonu geliyor galiba

uyanılmaz uykulara dalmak istiyorum

Asaf Hâlet Çelebi